

November eleje óta megy a magyar mozikban a **Magyar passió**, melynek eredeti munkacíme **Krisztus inge** volt. Halottak napján nemcsak családi, de történelmi halottjainkról is megemlékezünk. Ez az alkotás méltó emléket állít a kommunizmusban hitükért halt keresztény testvéreinknek. A film rendezője és főszereplője a Kossuth- és Jászai Mari-díjas magyar színművész, Eperjes Károly, vagy, ahogy a művészvilág ismeri, Szamáca. Bár korábban is volt már filmrendezése, ilyen nagyszabású alkotást még nem rendezett, ráadásul olyan témához nyúlt, amit film eddig még nem dolgozott fel, így hiánypótló műről van szó.

A történet 1950-ben játszódik, amikor június 8-áról 9-ére virradóan az ÁVH, a kom-

küktől megfosztották. Volt, akiket bebörtönöztek, volt, akiket internálóhelyekre vittek. A papoknak, szerzeteseknek, apácáknak el kellett hagyni szolgálati helyüket, hogy átnevelésük után társadalmilag hasznos, szocialista szempontból építő munkát végezzenek. Az 1949 és 1956 között tartott koncepciók perekben 14 püspököt, több mint 1300 papot, 3100 szerzetest és apácát ítéltek börtönbüntetésre vagy internálásra. Ezeknek a kényszerítő intézkedéseknek esett áldozatául Mindszenty József bíboros, Boldog Meszlényi Zoltán püspök és Boldog Sándor István szalézi szerzetes is.

A filmbéli konkrét cselekmény több forrásból táplálkozik. Várnai Péter atya régi jó barátja a rendezőnek, és Eperjes a pappá

közli. Mindezekon túl Eperjes Károly pap nagybátyjainak története is megjelenik, akik érintettek voltak ezekben az eseményekben, hiszen egyiküket egészen Münchenig vették, másikat börtönbe zárták.

A film főszereplője Leopold atya (Eperjes Károly), aki szerzetesártsaival azért küzd, hogy a háború után újjáéledő országban felvirágoztassa a ferences rendet. Kezdetben a kommunista hatalom nem akadályozza ezen terveiket, sőt a háború alatt kimenekített kegytárgyaikat is visszaadja, azonban egy kapzsi örnagy, Fjodorov szemet vet ezekre a kincsekre. Tudja, hogyha a rend fejét megtöri, az egész közösséget elveszejti. Koholt vádak alapján letartóztatja az öregot, és fizikai bántalmazással és a legkülön-

Magyar passió

munista diktatúra erőszakos szervezete egyetlen éjszaka alatt 11 800 embert hurcolt el erőszakkal a kolostorokból, renházakból, mert tudta, hogy az egyház intelligenciája veszélyes rá nézve, hisz ha nem rombolja le ezt a szervezetet, akkor hatása miatt a jövő generációja nem lesz kommunista, szocialista. Nem sokkal később, négyet leszámítva, az összes hazai – pontosan 23 férfi, 40 női – szerzetesrendet egyetlen tollvonással betiltották, felszámolták és minden érté-

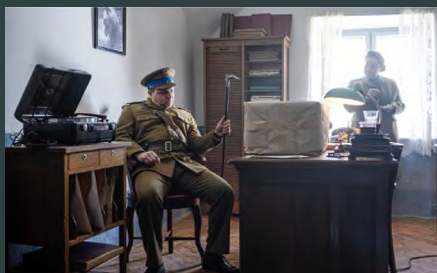
szentelésén is jelen volt. Az eredetileg építészként végzett plébános írt három drámát, s felkérte a színészt az egyik főszerepének eljátszására. Ez adta az alapot, melyet a Kálmán Peregrin ferences szerzetes által szerkesztett kötet, a *„Te meztelen Krisztus, hol hagytad az ingedet? – Ferencesek a feloszlás idején”* című munka ismereteivel egészítették ki. Ez a mű a ferences rend magyarországi történetének nehezen hozzáférhető, vagy eddig alig ismert forrásait

félébb kínzásokkal megtörni igyekezik, hogy a kínvallatás során rendtársai ellen valljon, és elmondja, hova rejtette el ezeket a viszsza kapott kegytárgyakat. Számításai azonban nem jönnek be, ugyanis Leopold imába menekülve hallgatást fogad. Ezért az örnagy felkéri a vallásnak már gyerekként hátat fordító, a szocialista rendszerben elkötelezetten hívő fiatal tisztet, Keller főhadnagyot, hogy a gyors felemelkedés és szakmai előrelépés reményében csikarja ki az öregot a

A filmbeli ferences rendfőnök története számos egyházi személy sorsát felidézi – többek között Mindszenty Józsefét is –, akiket bebörtönöztek, megkínóztak és kivégeztek. A Fatimai Szűz azt mondta, hogy sehol nem kapott akkora sebet az egyház, mint a neki felajánlott országban, azaz Magyarországon. A kommunizmus egyházüldözése a mai napig tabu téma sokak számára, így a film ilyen szempontból is mérföldkőnek számít. Azért Magyar passió a címe, mert a magyar papok, szerzetesek, apácák szenvedése mellett az ÁVH szenvedéséről, Trianon fájdalomáról, a begyűjtésről, a kitelepítésről is szól. A kor teljességét visszaadja. A külföldi címe Mercy (magyarul 'irgalom') lesz, mert ez a film legnagyobb üzenete, hisz az irgalom a szeretet legmagasabb foka. Nem

beismerő vallomást. Azért esik rá a választás, mert egyházi iskolába járt, ahonnan idő előtt kirúgták, ugyanis rámutatott az egyik ferences erkölcstelen viselkedésére. A rend nem őt védte, hanem a ferences előjárót. Akkor végleg megtanulta, hogy a vallás hiába prédikál az igazságról, nem őrzi azt. Leopold is tanárai között volt, aki akkor fiatalon azt kérte a gyerek Kellertől, bocsásson meg felettesének, ahelyett hogy bemártja. A buzgó katonát a lelken sebeket okozó múlt is hajtja, s mindent megtesz, hogy Leopold megtörjön, de egykori tanítója továbbra is hallgat.

Keller mindennel próbálkozik, s időről időre újra leülteti magával szemben Leopoldot, de mindhiába. Végül az utolsó vallatás töri meg, de nem az atyát, hanem a tanítványt. Kettejük harca végül kettejük egységévé lesz. Keller hitetlensége, hajthatatlansága és keménysége Leopold alázkodó és szelíd példája miatt megtörik. A megható történet igazolja, hogy nem a körülményeink határoznak meg minket, hanem az, ahogy a körülményeinkhez viszonyulunk. Abban a korban mindenki mindenkitől félt. De voltak olyanok, akik a félelmen túl mégis megmaradtak a hitben. Az utolsó filmkockák Keller vezeklését és jóvátételét mutatják be, példát adva arra, hogy nagyon mély helyzet-

ben is vissza lehet nyerni a gyermeki hitet, s mindig minden helyzetben van megváltás. „A filmművészet hivatott arra is, hogy történelmi sebeket begyógyítson, és vannak még bőven olyan történelmi stigmáink, amelyek hiányoznak a magyar filmtörténelemből” – vallja Eperjes Károly.

a bosszúállásról, a haragról és a kegyetlenségről akar mesélni, hanem a szeretetről és hiányának következményeiről. Ehhez kapcsolódik egy különleges történet. Kerényi Lajos piarista atya bejár a nehéz helyzetben lévő kórtermeibe, hogy bárkinek, aki ránéz, vagy szól neki, lehetősége legyen Krisztussal átmenni az örökéletbe. Egyszer furcsa volt neki egy ember. Kiderült, hogy az az Olti Vilmos nevű vérbíró, aki őt is elítélte, de ezt az atya nem fedte fel neki. Pár találkozás után eljutottak odáig, hogy Olti bevallotta neki, hogy olyan nagy bűne van, hogy arra nincs irgalom. Kerényi atya igazolta neki, hogy van.

„– Ne mondja, hogy vérbíró – kiáltotta sírva. – Én Olti Vilmos vagyok!”

„Megrendítő volt látni. Átölelt. Meggyón-tattam, feloldoztam, megkapta a betegek szentségét. Hatalmas lelki tehertől szabadult meg. Csak úgy rázta a zokogás” – mesélte el Kerényi atya egy interjújában.

Ez a filmhez kapcsolódó valós történet, de maga a Magyar passió is igazolja, hogy mindig van lehetőségünk irgalmasnak lenni, és ez nem kiváltság kérdése.